

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД

Рж г 341/2016
27.04.2016. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Лидије Ђукић, председника већа, Божидара Вујичића и Бисерке Живановић, чланова већа, у правној ствари предлагача Д.Ј. из С., чији је пуномоћник З.Ч., адвокат из Б., ради заштите права на суђење у разумном року, одлучујући о жалби предлагача изјављеној против решења Вишег суда у Београду Р4 П 275/15 од 23.12.2015. године, у седници одржаној 27.04.2016. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ решење Вишег суда у Београду Р4 П 275/15 од 23.12.2015. године у ставу четвртом изреке, тако што се предлагачу Д.Ј. одређује накнада за повреду права на суђење у разумном року од 30.000,00 динара (поред одређених 50.000,00 динара), која ће се исплатити из буџетских средстава Републике Србије одређених за рад судова у року од три месеца од дана подношења захтева предлагача за исплату.

У осталом делу жалба предлагача се **ОДБИЈА** и решење Вишег суда у Београду Р4 П 275/15 од 23.12.2015. године, **ПОТВРЂУЈЕ**.

Образложење

Решењем Вишег суда у Београду Р4 П 275/15 од 23.12.2015. године, ставом првим изреке утврђено је да је предлагачу у предмету Првог основног суда у Београду Р1 18/14 повређено право на суђење у разумном року. Ставом другим изреке наложено је Првом основном суду у Београду да у најкраћем року оконча поступак Р1 18/14. Ставом трећим изреке предлагачу је одређена накнада за повреду права на суђење у разумном року од 50.000,00 динара, која ће се исплатити из буџетских средстава Републике Србије, одређених за рад судова, у року од три месеца од дана подношења захтева предлагача за исплату. Ставом четвртим изреке одбијен је захтев предлагача за износ преко 50.000,00 динара до тражених 3.000,00 евра у динарској противвредности. Ставом петим изреке предлагачу су досуђени трошкови поступка у износу од 6.780,00 динара, који ће се исплатити из буџетских средстава Републике Србије, одређених за рад судова, у року од три месеца од дана подношења захтева предлагача за исплату.

Против наведеног решења предлагач је изјавио жалбу, оспоравајући га у четвртом ставу изреке.

Одлучујући о жалби на основу члана 8б став 3. Закона о уређењу судова („Службени гласник РС“ број 116/08 и 101/2013), применом члана 402. у вези са чланом 386. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11 и 55/14) и чланом 30. став 2. Закона о ванпарничном поступку, на чију примену упућује члан 8в Закона о уређењу судова, Врховни касациони суд је нашао да је жалба предлагача делимично основана.

У поступку доношења ожалбеног решења није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 1, 2, 3, 5, 7. и 9. ЗПП, на које се у поступку по жалби пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, у предмету Р1 18/14 Првог основног суда у Београду, Одељење за имовинскоправне послове општине Палилула је 02.11.2001. године проследило Првом општинском суду у Београду списе тог органа, ради одређивања накнаде у вези са експроприсаним земљиштем предлагача Д.Ј.. После више одржаних рочишта и спроведеног вештачења, суд је 30.10.2003. године закључио ванпарнични поступак и решењем Р 295/2001 од 30.10.2003. године одређена је накнада предлагачу због експропријације парцеле, али је и одбијен део предлога. По жалби предлагача, Окружни суд у Београду је решењем Гж 2374/05 од 30.06.2005. године делимично одбио, а делимично усвојио жалбу предлагача и делимично укинуо решење. У поновном поступку, суд је одржавао рочишта и спроводио вештачење па је 15.10.2007. године закључио расправу и донео решење Р 227/05. По жалби противника предлагача, Окружни суд у Београду је решењем Гж 4250/08 од 17.06.2008. године укинуо првостепено решење. Решењем Р 99/88 од 17.10.2008. године одлучено је о накнади, а по жалби предлагача и противника предлагача, Окружни суд у Београду је решењем Гж 1531/09 од 22.04.2009. године укинуо првостепено решење и одредио да се нова главна расправа одржи пред другим већем, због непоступања по претходном решењу тог суда. У поновном поступку суд је заказивао рочишта, а на рочишту од 06.04.2011. године донето је решење којим се ванпарнични поступак обуставља и одређено је да се предмет достави парничном одељењу. У међувремену, 11.08.2008. године предлагач је поднео уставну жалбу Уставном суду, који је одлуком Уж 978/2008 од 31.03.2011. године утврдио да је у ванпарничном поступку у предмету Р1 1743/2010 који се води пред Првим основним судом у Београду повређено право подносиоца Д.Ј. на суђење у разумном року и наложено је том суду да предузме све мере како би се ванпарнични поступак окончао у најкраћем року. Ова одлука је достављена Првом основном суду у Београду 09.06.2011. године. По жалби предлагача на решење од 06.04.2011. године, Виши суд у Београду је решењем Гж 385/12 од 12.12.2013. године укинуо то решење и предмет вратио на поновни поступак. У поновном поступку предузимане су процесне радње у циљу утврђивања тржишне вредности експроприсаног земљишта путем Пореске управе и Градског завода за вештачења, заказивана су и одржавана рочишта, што је све детаљно утврђено у побијаном решењу, с тим што поступак није окончан.

Код овако утврђеног чињеничног стања, Виши суд у Београду је утврдио да је предлагачу повређено право на суђење у разумном року у предмету Првог основног суда у Београду Р1 18/14, наложио је убрзање поступка, одредио је новчану накнаду од 50.000,00 динара, а одбио је захтев за новчану накнаду до тражених 3.000,00 евра у динарској противвредности.

Према члану 32. став 1. Устава Републике Србије свако има право да му независан, непристрасан и законом већ установљен суд, правично и у разумном року, јавно расправи и одлучи о његовим правима и обавезама, основаности сумње која је била разлог за покретање поступка као и о оптужбама против њега.

Разумна дужина трајања судског поступка представља оптимално потребно време да се одлучи о праву странке које је спорно, да би се неизвесност отклонила, а странка добила сазнање да ли јој спорно право припада или не, чиме се обезбеђује и правна сигурност странака. Међутим, оптимално потребно време за окончање поступка је релативна категорија, која се процењује у сваком конкретном случају на основу околности које се тичу сложености чињеничних и правних питања у судском поступку, понашања подносиоца захтева за заштиту права на суђење у разумном року, поступања суда, природе захтева односно значаја предмета спора за подносиоца захтева.

Одлучујући о захтеву за новчану накнаду Виши суд у Београду је одредио накнаду за повреду права на суђење у разумном року од 50.000,00 динара, уз закључак суда да тај износ представља адекватну сатисфакцију предлагачу за утврђену повреду права.

Врховни касациони суд је нашао да предлагач основано оспорава закључак суда о висини новчане накнаде.

Одредбом члана 8б став 1. Закона о уређењу судова, прописано је да суд може одредити примерену накнаду за повреду права на суђење у разумном року и одредити рок у коме ће нижи суд окончати поступак у коме је учињена повреда права, ако утврди да је захтев подносиоца основан. Из садржине наведене одредбе произлази да овај поступак има за циљ убрзање окончања поступка у коме је утврђено да је дошло до прекорачења разумног рока. У таквој ситуацији, примерена накнада не представља накнаду штете (материјалне или нематеријалне), већ уз изрицање мере за убрзање поступка, представља сатисфакцију за утврђену повреду права, а подносиоцу захтева се може ускратити исплата накнаде ако је његово понашање у целости или претежном делу проузроковало трајање поступка преко границе разумног рока. Висина примерене накнаде одређује се у зависности од околности сваког конкретног случаја, при чему се посебно цени значај предмета спора за подносиоца захтева и његово понашање у поступку у коме му је повређено ово право.

У конкретном случају ванпарнични поступак одређивања накнаде за експроприсану непокретност који се покреће и води по службеној дужности и спроводи по начелу хитности (члан 134. став 1. и 2. Закона о ванпарничном поступку) траје преко 15 година, што је чињеница сама за себе довољна за закључак да је дошло до повреде права на суђење у разумном року, како је правилно закључио Виши суд у Београду. У том периоду суд јесте предузимао многобројне процесне радње, међутим, изразита карактеристика поступања суда је да је било неделотворно. Наиме, ванпарнични суд је неколико пута одлучивао о предлогу предлагача за одређивање накнаде за експроприсано земљиште, али су та решења укидана у жалбеном поступку, а вишеструко укидање судске одлуке увек указује на неделотворно поступање суда, без обзира што су у овом поступку постојала одређена правна и чињенична питања која су га учинила сложеним (спајање три поступка). Међутим, не може сложеност чињеничних и правних питања да оправда непоступање ванпарничног суда по налозима жалбеног суда, нити грешке у изради решења због којих је два пута вршена исправка првостепених решења, а што је утицало на трајање поступка. Осим тога, после 09.06.2011. године, када је суду достављена одлука Уставног суда са налогом за окончање поступка у најкраћем року, суд је наставио исту динамику поступања као до тада, што је посебна околност која указује на неделотворно поступање ванпарничног суда. Како ванпарнични суд није испунио своју обавезу благовременог и делотворног поступања, то овај суд не прихвата закључак првостепеног суда о адекватности одређене накнаде.

Имајући у виду да наведено, као и околност да је предмет ванпарничног поступка значајан за предлагача, јер је предлагач пољопривредник, Врховни касациони суд налази да одговарајућу новчану сатисфакцију предлагачу представља накнада од укупно 80.000,00 динара, тако да је овим решењем предлагачу одређено још 30.000,00 динара, поред 50.000,00 динара које је одредио Виши суд у Београду. С обзиром да нема околности које би оправдале досуђивање накнаде у већем износу, одбијена је жалба предлагача у осталом делу, којим је првостепени суд одбио захтев предлагача за накнаду до тражених 3.000,00 евра у динарској противвредности.

На основу изнетог, применом члана 401. тачка 2. и 3. Закона о парничном поступку, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Лидија Ђукић, с.р.**